

Ujedinjene nacije

**UNAPRIJED DOSTAVLJENA
NEREDIGOVANA VERZIJA**

Distribucija: opšta
21. novembar 2019. godine

Original: Engleski

Vijeće za ljudska prava

Radna grupa za Univerzalni periodični pregled

Trideset četvrta zasjedanje

Ženeva, 4 - 15. novembar 2019. godine

**Nacrt izvještaja Radne grupe o univerzalnom periodičnom
pregledu ***

Bosna i Hercegovina

* Prilog se distribuiše bez formalnog uređivanja, samo na jeziku na kome je dostavljen.

Uvod

1. Radna grupa za Univerzalni periodični pregled, osnovana u skladu s rezolucijom Vijeća za ljudska prava 5/1, je održala svoje trideset četvrto zasjedanje od 4. do 15. novembra 2019. godine. Pregled Bosne i Hercegovine održan je na 16. sastanku, 13. novembar 2019. godine. Delegaciju Bosne i Hercegovine je predvodila N.J.E. gospođa Semiha Borovac, ministrica za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine. Radna grupa je na svom 18. sastanku, održanom 15. novembra 2019. godine, usvojila izvještaj o Bosni i Hercegovini.

2. Vijeće za ljudska prava je 15. januara 2019. godine odabralo grupu izvjestilaca (trojka) kako bi se olakšala revizija Bosne i Hercegovine iz sledećih zemalja: Afganistan, Angola i Mađarska.

3. U skladu sa tačkom 15. Aneksa rezolucije Vijeća za ljudska prava 5/1 i tačke 5. Aneksa rezolucije Vijeća 16/21, sledeći dokumenti su izdate za postupak pregleda Bosne i Hercegovine:

(a) podnesen nacionalni izvještaj / sačinjeno pismeno predstavljanje u skladu sa tačkom 15 (a) (A/HRC/WG.6/34/BIH/1);

(b) sastavak koji je pripremio Ured Visokog komesarijata za ljudska prava Ujedinjenih nacija (OHCHR) u skladu sa tačkom 15 (b) (A/HRC/WG.6/34/BIH/2);

(c) konsolidovan dokument koji je primremila Kancelarija (OHCHR) u skladu sa tačkom 15 (c) (A/HRC/WG.6/34/BIH/3).

4. Lista pitanja koju su unaprijed pripremile Belgija, Njemačka, Lihtenštajn i Portugal u ime Grupe prijatelja o nacionalnim mehanizmima za primjenu, izvještavanje i realizovanje preporuka, Slovenija, Španija, Švedska, Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske i Sjedinjene Države, je putem trojke dostavljena Bosni i Hercegovini. Ova pitanja su dostupna na web stranici univerzalnog periodičnog pregleda.

I. Sažetak postupka u procesu pregleda

A. Prezentacija države koja je predmet pregleda

5. Delegacija Bosne i Hercegovine koju je predvodila Semiha Borovac, ministrica za ljudska prava i izbjeglice BiH, je predstavila aktivnosti preduzete u oblasti promocije i zaštite ljudskih prava nakon drugog ciklusa univerzalnog periodičnog pregleda BiH.

6. Iako suočeni sa brojnim ekonomskim problemima koji su se odrazili i na stanje ljudskih prava u BiH, BiH se obavezala da će osigurati najviše međunarodne standarde u oblasti ljudskih prava, potpisivanjem i ratifikacijom multilateralnih međunarodnih ugovora.

7. BiH je izvijestila o poboljšanom pravnom okviru za zaštitu ljudskih prava, usvojenim izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije, koji su poboljšali pravosudne i institucionalne mehanizme zaštite od diskriminacije na način da je žrtvama diskriminacije omogućena bolja zaštita, prvenstveno kroz poboljšanu i proširenu definicije osnova diskriminacije i poboljšan pristup sudskoj zaštiti. Proširena je definicija viktimizacije i uvedene su odredbe koje definišu podsticanje na diskriminaciju kao oblik diskriminacije.

8. Izmjene i dopune Zakona o ombudsmanu za ljudska prava koje se odnose na veću finansijsku nezavisnost i uvođenje nacionalnog preventivnog mehanizma, kao i Odluka o ratifikaciji protokola 15 i 16 uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima predate su parlamentu na razmatranje.

9. Krivično zakonodavstvo je poboljšano tako da definiše djela organizovanog kriminala i korupcije, trgovine ljudima i trgovine djecom. Djela prisilnog nestanka uvedena su u

krivično pravo kao posebna krivična djela. Ustavni sud BiH odlučio je ukinuti odredbu o smrtnoj kazni u Ustavu Republike Srpske. Imenovan je tim za praćenje koji vrši kontinuiran proces praćenja i evaluacije Akcionog plana za borbu protiv trgovine ljudima u BiH za period 2016 - 2019.

10. Svi krivični zakoni u Bosni i Hercegovini sadrže posebne odredbe kojima se zabranjuje podsticanje rasne, etničke i vjerske mržnje i mržnje po drugim osnovama. Pokrenute su inicijative za usklađivanje Krivičnih zakona u BiH kako bi se poboljšalo zakonodavstvo koje zabranjuje govor mržnje. Regulatorna agencija za komunikacije sankcionisala je medije koji emituju govor mržnje.

11. U Parlamentarna skupština BiH je usvojila Platformu za mir s ciljem boljeg sprečavanja, promocije i zaštite ljudskih prava i izgradnju mira, suživota, tolerancije i poštovanja različitosti u Bosni i Hercegovini.

12. Institucija ombudsmana je izradila poseban izvještaj o stanju u novinarstvu i slučajevima prijetnji novinarima u BiH i izdala niz preporuka svim institucijama u BiH. Parlamentarna skupština BiH je prihvatila sve preporuke i Vijeće ministara je odobrilo Akcioni plan za obrazovanje o ljudskim pravima i obuku novinara i medijskih profesionalaca.

13. Svi građani imaju besplatan pristup informacijama koje su dostupne javnim institucijama, prema državnim i entitetskim zakonima koji regulišu slobodan pristup informacijama, a ombudsmeni za ljudska prava istražuju kršenje tog prava.

14. Ostvaren je značajan napredak u realizaciji prava sadržanih u Aneksu VII Opšteg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, konkretnim doprinosom vraćanju povjerenja, pomirenja i stabilnosti u zemlji i regiji. BiH je imala opipljive rezultate u pronalaženju održivih i pravednih rješenja na regionalnom nivou za povratnike, interno raseljena lica i izbjeglice iz Bosne i Hercegovine.

15. Poboljšan je pravni okvir za pravnu pomoć širom Bosne i Hercegovine, a Zakon o strancima i Zakon o azilu usklađeni su sa evropskim standardima u vezi zabrane prisilnog vraćanja (non-refoulement).

16. Federacija Bosne i Hercegovine je poboljšala pravni okvir za zaštitu preživjelih od seksualnog nasilja. Republika Srpska je donijela Zakon o zaštiti žrtava ratne torture, uključujući i žrtve seksualnog nasilja.

17. Poboljšani su entitetski zakoni o radu, posebno u pogledu zaštite od diskriminacije, a takođe je poboljšano zakonodavstvo koje se odnosi na socijalnu zaštitu djece u pogledu uspostave sistema hraniteljstva.

18. Ostvaren je napredak u izradi relevantnih politika za ranjive grupe djece. Bosna i Hercegovina je realizovala akcioni plan za djecu, koji je bio jedan od mehanizama za praćenje provođenja preporuka Komiteta za prava djeteta. Ratifikovan je fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima djeteta o postupku podnošenja i rješavanja predstavi.

19. Sredstva za zapošljavanje osoba s invaliditetom osigurana su putem entitetskih fondova i usvojene su nove strategije za poboljšanje položaja osoba s invaliditetom na osnovu politike invalidnosti Bosne i Hercegovine.

20. Vjerska prava i slobode poštovane su u skladu sa Zakonom o vjerskim slobodama i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini, a država je finansijski podržala aktivnosti Međureligijskog vijeća kao važnog tijela za promociju vjerske tolerancije u Bosni i Hercegovini.

21. Učinjeni su značajni koraci u razvoju institucionalnih kapaciteta za rodnu ravnopravnost i poboljšani zakoni koji garantuju ravnopravnost polova. BiH je započela s uvođenjem rodno odgovornim budžetom.

22. Službe zaštite i prevencije standardizovane su u skladu sa Istanbulskom konvencijom. Usvojene su strategije na entitetskom nivou kojima je prioritet dat poboljšanju pristupa za žrtve nasilja uslugama podrške i prikupljanju podataka. Rezolucija UN-a 1325 „Žene, mir i sigurnost“ je primjereno implementirana u oružanim snagama i

snagama za provođenje zakona u Bosni i Hercegovini. Rezultati Bosne i Hercegovine na ovom području prepoznati su kako na regionalnom tako i na međunarodnom planu.

23. Evropska unija je odabrala Bosnu i Hercegovinu kao partnera na samitu G7, što je bilo dodatno priznanje pozitivnim iskustvima Bosne i Hercegovine u primjeni Rezolucije 1325.

24. Što se tiče zaštite LGBT osoba, u okviru aktivnosti iz Akcionog plana za ravnopravnost polova BiH realizovane su mjere za poboljšanje prava tih osoba. Bilo je puno dobrih primjera obuke sudija, tužilaca i policajaca, a najnovija LGBT parada ponosa u Bosni i Hercegovini protekla je bez incidenata.

25. Pokrenut je postupak izmjene Zakona o zaštiti prava nacionalnih manjina. Bosna i Hercegovina je realizovala akcione planove za Rome i uložila značajna finansijska sredstva u stanovanje, zapošljavanje, zdravstvenu zaštitu i obrazovanje Roma.

26. Institucije Bosne i Hercegovine su preduzele aktivnosti u skladu sa Mapom puta SDG-a Bosne i Hercegovine u okviru Agende 2030.

27. Važeći bh zakoni koji regulišu klimatske promjene i zaštitu životne sredine, kao treće generacije ljudskih prava, osigurava uključivanje javnosti u cjelini u donošenje odluka koje direktno utiče na pravo građana na zdravu životnu sredinu.

28. Bosna i Hercegovina je započela s provođenjem presuda Evropskog suda za ljudska prava, poput presude u slučaju *Sejdić i Finci* i sličnih.

29. Pokrenut je postupak usvajanja revidirane Strategije za ratne zločine i Strategije tranzicijske pravde.

30. Obavljena je identifikacija i verifikacija 23.000 nestalih osoba, a posebno je važan dovršetak proces traženja 7.500 nestalih osoba. Budžet Instituta za nestale osobe je povećan kako bi se omogućili dovoljni transferi Tužilaštvu Bosne i Hercegovine za potrebe istraga, dok je linija za administraciju smanjena.

31. Bosni i Hercegovini su nedostajala finansijska sredstva i sveobuhvatni dokumenti o socijalnoj zaštiti za povećanje inkluzivnog rasta i smanjenje siromaštva.

32. Delegacija je zaključila svoju uvodnu izjavu spominjući usvajanje Metodologije za praćenje situacije ljudskih prava u Bosni i Hercegovini, koja uključuje planiranje, programiranje i poboljšanje sistema praćenja i osigurala bolju primjenu preporuka tijela za ljudska prava.

B. Interaktivni dijalog i odgovori države koja je predmet pregleda

33. Tokom interaktivnog dijaloga su 74 delegacije dale izjave. Preporuke date tokom dijaloga nalaze se u dijelu II ovog izvještaja.

34. Slovačka je pohvalila ratifikaciju Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima djeteta i pohvalila pozitivne korake ka poboljšanju zakonodavnog okvira o ljudskim pravima.

35. Slovenija je pozdravila napore na provođenju Akcionog plana za ravnopravnost polova, ali je i dalje zabrinuta što tjelesno kažnjavanje djece nije izričito zabranjeno u svim sredinama.

36. Španija je prepoznala napredak u pogledu ljudskih prava, poput zabrane diskriminacije i usvajanja nacionalnog akcionog plana za žene, mir i sigurnost.

37. Holandija je pozdravila organizovanje prve parade ponosa koja je bila dobro posjećena i mirno prošla, ali je i dalje zabrinut zbog širih pitanja ljudskih prava, poput slobode štampe.

38. Švajcarska je izrazila zabrinutost zbog sve većih prepreka slobodi mirnog okupljanja i udruživanja, kao i zbog napada na medije.

39. Tunis je pohvalio napore na promociji ljudskih prava, posebno pristupanje različitim međunarodnim konvencijama i usvajanje nacionalnih propisa protiv prisilnih nestanaka i za sprečavanja torture.
40. Turska je cijenila napore na realizaciji preporuka iz drugog pregleda koji su pokazali odlučnost da se unaprijede institucionalni i pravni okvir na polju ljudskih prava.
41. Ukrajina je primijetila napore u pogledu ljudskih prava, posebno zabranu diskriminacije i razvoj institucionalnih kapaciteta za ravnopravnost polova i zaštitu osoba s invaliditetom.
42. Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske je pohvalilo odluku o ukidanju smrtno kazne u Republici Srpskoj, ali su bili zabrinuti zbog nedostatka političke volje.
43. Sjedinjene Američke Države su bile duboko zabrinute zbog izvještavanja o oštrom postupanju i potencijalno pretjeranoj upotrebi sile protiv pojedinaca koji mirno izražavaju neslaganje.
44. Urugvaj je pohvalio prihvatanje postupku podnošenja predstavljeni Komitetu za prava djeteta i Komitetu za prisilne nestanke i mjere preduzete protiv trgovine ljudima.
45. Bolivarska Republika Venecuela je pozdravila politike usmjerene na osiguranje socijalne zaštite i integracije osoba u nepovoljnom položaju, posebno djece i Roma, i borbu protiv trgovine ljudima.
46. Jemen je pohvalio mjere preduzete na poboljšanju životnih uslova Roma, na smanjenju siromaštva među ugroženim grupama i na zaštiti žena, djece i osoba s invaliditetom.
47. Afganistan je pozdravio napredak ostvaren u učešću žena u pravosuđu i mjere preduzete za sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama i nasilja u porodici.
48. Alžir je pozdravio usvajanje nove strategije za poboljšanje položaja osoba s invaliditetom i napore uložene u osiguravanju obrazovanja djece s invaliditetom.
49. Angola je pozdravila reforme provedene u pravosuđu, posebno reformu sektora pravde i izmjene Zakona o zabrani diskriminacije.
50. Argentina je pozdravila usvajanje godišnjeg plana za implementaciju akcionog plana za ravnopravnost polova.
51. Australija je pohvalila napredak postignut na poboljšanju životnih uslova Roma. Istaknula je potrebu za procesuiranjem ratnih zločina i borbom protiv nasilja nad novinarima i govora mržnje.
52. Austrija je pohvalila napredak ostvaren u oblasti ravnopravnosti polova i osoba s invaliditetom. Ostala je zabrinuta zbog stalno prisutnih diskriminacijskih odredaba i stalnih političkih uplitanja u pravosuđe.
53. Azerbejdžan je pozdravio usvajanje nove strategije u korist osoba s invaliditetom kao i novog plana za provedbu Rezolucije 1325 Vijeća sigurnosti.
54. Bangladeš je pohvalio usklađivanje zakona, posebno u oblastima diskriminacije, nasilja u porodici i socijalne zaštite, i preduzete mjere za promociju ženskih prava i ženskog preduzetništva.
55. Belgija je izrazila uvjerenje da se može postići dalji napredak u povećanju zaštite ljudskih prava.
56. Brazil je pozdravio napore na procesuiranju slučajeva ratnog seksualnog nasilja i reforme preduzete u područjima korupcije i ženskih prava. I dalje je zabrinut zbog diskriminatornih mjera prema manjinama.
57. Brunej Darussalam je pozdravio realizaciju revidirane strategije Regionalnog stambenog programa.
58. Bugarska je prepoznala napredak u razvoju institucionalnih kapaciteta za ravnopravnost polova i pohvalila ratifikaciju Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima djeteta.

59. Kanada je bila zadovoljna uspjehom prve parade ponosa u Sarajevu, ali je i dalje svjesna da treba učiniti više kako bi se osigurala prava LGBTI osoba.

60. Čile je pohvalio preduzete mere, posebno nacionalnu strategiju za procesuiranje ratnih zločina, kao i zakone za zabranu diskriminacije.

61. Kina je pohvalila napore usmjerene na borbu protiv korupcije, borbu protiv rasne diskriminacije, razvoj obrazovanja, zaštitu prava ranjivih grupa i promovisanje stanja romske zajednice.

62. Hrvatska je pozdravila napredak ka usvajanju i realizaciji strategija za jačanje zaštite prava žena i ranjivih grupa poput djece, osoba s invaliditetom i nacionalnih manjina.

63. Kuba se zahvalila delegaciji na predstavljanju svog nacionalnog izvještaja i primijetila izradu smjernica za podizanje standarda zaštite djevojčica i dječaka.

64. Kipar je pohvalio Vladu zbog ratifikacije Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima djeteta, napominjući da ostaju izazovi.

65. Češka se zahvalila delegaciji na sveobuhvatnoj prezentaciji i pomno je pratila dosadašnji napredak u rješavanju pitanja vezanih za unapređenje ljudskih prava.

66. Danska je izrazila zahvalnost zbog poboljšanja zakona koji se tiču rodno zasnovanog nasilja, uzimajući u obzir da je nasilje u porodici u Bosni i Hercegovini i dalje zabrinjavajuće pitanje.

67. U odgovoru, predstavnici Ministarstva pravde BiH i predstavnik Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH istakli su napredak ostvaren u oblasti pravde usmjeren na suzbijanje trgovine ljudima i seksualnog iskorištavanja, procesuiranje slučajeva ratnih zločina, zaštitu i postupanje prema maloljetnoj djeci u krivičnim postupcima i napredak u procesu ratifikacije izmjena i dopuna Rimskog statuta, pružanja zaštite i podrške svjedocima.

68. U krivično zakonodavstvo su uvedene definicije torture i prisilnog nestanka i saradnja sa civilnim društvom. Vijeće ministara BiH usvojilo je Strategiju borbe protiv korupcije za period 2015 - 2019. Usvojena je politika smanjenja rizika za integritet i borbe protiv korupcije, zajedno s Planom integriteta Ministarstva odbrane BiH.

69. Predstavnici Ministarstva civilnih poslova BiH izjavili su da je broj „dviju škola pod jednim krovom“ smanjen za polovinu, te da je nastavljeno provođenje zajedničkog osnovnog nastavnog plana i programa zasnovanog na ishodima učenja. Usvojene su preporuke za inkluzivno obrazovanje u Bosni i Hercegovini.

70. Ministarstvo civilnih poslova BiH koordiniralo je postupak izrade politike seksualnog i reproduktivnog zdravlja i prava BiH. Takođe je naglašeno da je posebna pažnja posvećena seksualnom i reproduktivnom zdravlju u slučajevima prirodnih katastrofa i hitnih slučajeva.

71. Predstavnik Ministarstva bezbjednosti BiH izjavio je da se u posljednje tri godine Bosna i Hercegovina suočila sa povećanim priliv migranata, od kojih je većina boravila u Bosni i Hercegovini blizu granice s Republikom Hrvatskom, čineći skoro 7.000 osoba svakodnevno. Bio je to ogroman humanitarni izazov u smislu pružanja osnovnih namirnica i smještaja svim migrantima u Bosni i Hercegovini, a za rješavanje ovog izazova je bila potrebna podršku međunarodnih organizacija.

72. Predstavnik Vlade Federacije BiH rekao je da je pokrenut niz reformskih procesa u oblasti politike rada i socijalne zaštite i pripreme novih zakona kojima se želi pružiti podrška porodicama sa djecom u FBiH kroz osiguranje prava na dječiji dodatak za majke koje su nezaposlene.

73. U 2017. godini je usvojen Zakon o hraniteljstvu FBiH, koji je sistemski regulisao smještaj i podršku djece bez roditeljskog staranja, odraslih bez porodičnog staranja, starijih i nemoćnih osoba i osoba s invaliditetom. U FBiH se do sada edukovalo 33 hranitelja.

74. Deset godina FBiH i RS odvajaju sredstva za zapošljavanje osoba s invaliditetom, bilježeći vrlo dobre rezultate. Najveći napredak je ostvaren u ovoj oblasti, a interes za zapošljavanjem su iskazale i osobe s invaliditetom i poslodavci.

75. Predstavnik Vlade Republike Srpske je izjavio da su pokrenute aktivnosti na realizaciji Agende 2030 i ciljeva održivog razvoja, usklađivanju zakonodavstva i usklađivanju propisa sa međunarodnim konvencijama i sprečavanju diskriminacije LGBTI osoba. RS je usvojila Strategiju borbe protiv korupcije za period 2018 - 2022. i Akcioni plan za borbu protiv korupcije. Značajan napredak je postignut u pogledu ravnopravnosti polova u zapošljavanju. Posebna pažnja je posvećena zaštiti od nasilja u porodici usvajanjem Akcijskog plana za period 2019 - 2020. za provedbu Istanbulske konvencije. Novi Krivični zakon RS koji sadrži poglavlje XIII o sankcionisanju trgovine ljudima je usvojen 2017. godine.

76. Usvojeni su: Zakon o zaštiti žrtava ratne torture iz 2018. godine, Strategija za suzbijanje kibernetičkog kriminala za period 2019-2023., Strategija unapređenja socijalnog položaja osoba s invaliditetom za period 2017. - 2026., Strategija za razvoj obrazovanja za period 2016 - 2021. godinu i Pravilnik o obrazovanju i vaspitanju djece nacionalnih manjina. Centar za istraživanje rata, ratnih zločina i traženje nestalih osoba RS provodio je važne aktivnosti, a status imovine vjerskih objekata je regulisan zakonom.

77. Egipat je pozdravio Zakon o zabrani diskriminacije, plan reforme pravosuđa, strateški plan za borbu protiv korupcije i napore u borbi protiv trgovine ljudima.

78. Estonija je pozdravila napore koji su ulagani kako bi se zajamčila ravnopravnost polova i potpuno uživanje svih ljudskih prava ženama i djevojčicama, plus usvajanje Akcionog plana za ravnopravnost polova za period 2018 - 2022.

79. Fidži je pozdravio postignuća u realizaciji preporuka iz prethodnog ciklusa i pohvalio Vladu za njen inkluzivni konsultativni proces preduzet prilikom pripreme nacionalnog izvještaja.

80. Finska je pozdravila usklađivanje nacionalnog krivičnog zakona s međunarodnim krivičnim pravom, posebno definiciju ratnog seksualnog nasilja kao ratnih zločina i zločina protiv čovječnosti.

81. Francuska je izrazila zahvalnost zbog nedavnog napretka postignutog u Bosni i Hercegovini, posebno mjera preduzetih za postizanje ravnopravnosti polova i jačanje napora u borbi protiv rasizma i diskriminacije.

82. Gruzija je pozdravila izmjene Zakona o zabrani diskriminacije i izrazila zahvalnost za mjere koje je vlada preduzela na poboljšanju položaja ranjivih grupa.

83. Njemačka je priznala pojačanu institucionalnu saradnju za zaštitu LGBTI osoba koju ostvaruju policijske agencije i pravosuđe i ohrabrila je Vladu da nastavi takve napore.

84. Malta je pohvalila mjere za suzbijanje rodno zasnovanog nasilja, posebno nasilja u porodici, napore za jačanje saradnje između vlasti i organizacija civilnog društva i progresivnu provedbu Akcionog plana za djecu.

85. Sveta Stolica je izrazila zahvalnost za napore koji su uloženi u Bosni i Hercegovini da se domaće zakonodavstvo o ljudskim pravima sve više uskladi sa međunarodnim standardima.

86. Honduras je pozdravio novu strategiju za poboljšanje položaja osoba s invaliditetom i ratifikaciju Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima djeteta.

87. Island je izrazio zahvalnost za mjere iznesene u nacionalnom izvještaju zemlje i izrazio nadu da će biti nastavljene mjere za poboljšanje stanja ljudskih prava.

88. Indija je pozdravila Akcioni plan za ravnopravnost polova, Strategiju za suzbijanje nasilja u porodici i Strategiju za unapređenje prava i statusa osoba sa invaliditetom.

89. Indonezija je pozdravila napore na poboljšanju uživanja prava ranjivih grupa, uključujući osobe sa invaliditetom, djecu i nacionalne manjine, donošenjem regulatornih okvira.

90. Irak je pozdravio usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa međunarodnim standardima o ljudskim pravima i napore uložene na iskorjenjivanju diskriminacije manjina.
91. Irska je pozdravila izmjene i dopune Zakona o zabrani diskriminacije koji proširuju osnove diskriminacije na starosnu dob i invalidnost, kao i seksualnu orijentaciju, seksualne karakteristike i rodni identitet.
92. Izrael je pozdravio napore na borbi protiv podsticanja rasne i vjerske mržnje pomoću posebnih zakonskih odredaba i prikupljanjem podataka o govoru mržnje.
93. Italija je pozdravila usvajanje Akcionog plana za borbu protiv trgovine ljudima i izmjene krivičnog zakona u vezi sa njim i uvođenje djela prisilnog nestanka kao samostalnog krivičnog djela.
94. Jordan je pozdravio napore na realizaciji preporuka UPR-a i pohvalio način pripreme nacionalnog izvještaja i obavljene konsultacije sa svim zainteresovanim stranama u vezi s tim.
95. Libija je pozdravila napore uložene u realizaciju većine preporuka UPR-a, izmjene zakona o diskriminaciji i napredak u reformi pravosuđa.
96. Litva je pohvalila napore i napredak učinjen na području ljudskih prava.
97. Maldivi su ohrabreni napretkom koji je Bosna i Hercegovina postigla u jačanju položaja žena, a 60% svih sudija i tužilaca u pravosudnom sistemu su žene.
98. Grčka je pozdravila izmjene i dopune Zakona o zabrani diskriminacije, usvajanje akcionih planova za ravnopravnost polova i napore s ciljem uklanjanja diskriminacije Roma.
99. Meksiko je pozdravio smjernice razvijene da identificišu najbolje interese djeteta, rad profesionalaca u slučajevima nasilja, kao i za borbu protiv diskriminacije u obrazovanju.
100. Crna Gora je pozdravila napore na poboljšanju stanja ljudskih prava za izbjeglice i raseljena lica, zatvaranje kolektivnih centara i provođenje stambenog programa.
101. Mjanmar je pohvalio Bosnu i Hercegovinu za postizanje ravnopravnosti polova u smislu da žene zauzimaju 48% rukovodnih pozicija pravosudnih institucija, 37.5% ministarskih mjesta i čine 60% svih sudija i tužilaca.
102. Nepal je pohvalio Bosnu i Hercegovinu za njen rad na osiguravanju statusa „A“ u procesu akreditacije Institucije ombudsmana za ljudska prava.
103. Švedska je pozdravila izmjene Zakona o zabrani diskriminacije iz 2016. godine, međutim, i dalje je zabrinuta zbog nedostatka izmjena izbornog zakona, zbog slobode medija i široko rasprostranjene korupcije.
104. Niger je primijetio izmjene i dopune Zakona o zabrani diskriminacije, Zakona o strancima, izmjene i dopune Krivičnog zakona i Zakona o pružanju besplatne pravne pomoći.
105. Sjeverna Makedonija je pozdravila usvajanje Zakona o strancima, Zakona o pružanju besplatne pravne pomoći i izmjene Krivičnog zakona i Zakona o zabrani diskriminacije.
106. Norveška je pozdravila vijest da je formalno poništena odredba o smrtnoj kazni u Ustavu Republike Srpske.
107. Oman je izrazio koliko mnogo cijeni donošenje zakona, strategija i programa za promociju i zaštitu ljudskih prava.
108. Pakistan je pozdravio napore na osnaživanju žena i ostvarivanju prava na stambeno zbrinjavanje građana i pohvalio mjere za pružanje jednakih mogućnosti, posebno u pogledu obrazovanja.
109. Peru je priznao napore koje Bosna i Hercegovina čini u oblasti ljudskih prava, posebno u pogledu nedavne ratifikacije međunarodnih ugovora.

110. Filipini su pozdravili napredak ostvaren u pogledu ekonomskog osnaživanja žena, borbe protiv trgovine ljudima i unapređenja zaštite ljudskih prava ranjivih grupa.

111. Poljska je pozdravila ratifikaciju Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima djeteta o postupku podnošenja i rješavanja predstavi i provođenje Akcionog plana za djecu.

112. Portugal je pozdravio ratifikaciju Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima djeteta i pozdravio korake koji su preduzeti da se zajamči ravnopravnost polova.

113. Katar je pozdravio napore na razvoju institucionalnog, sudskog i zakonodavnog okvira i borbi protiv diskriminacije, korupcije i organizovanog kriminala i pozdravio usvajanje strategije za osobe sa invaliditetom.

114. Republika Koreja je pozdravila izmjene Zakona o zabrani diskriminacije i pohvalila mjere preduzete za borbu protiv trgovine ljudima kao što je Nacionalni akcioni plan za borbu protiv trgovine ljudima.

115. Republika Moldavija je konstatovala usvajanje Smjernica o utvrđivanju najboljeg interesa djeteta, Akcionog plana za obrazovanje Roma i Platforme za predškolsko obrazovanje.

116. Senegal je pozdravio usvajanje Zakona o nestalim osobama i napore na smanjenju broja Roma bez dokumenata i povećanje broja romske djece koja pohađaju osnovnu školu.

117. Srbija je izrazila koliko cijeni sve strategije i akcione planove koji imaju za cilj da zaštite prava ranjivih grupa i obezbijede jednake mogućnosti za njihovu inkluziju.

118. Nakon konstruktivnog dijaloga između Bosne i Hercegovine, članovi trojke i zemalje članice UN-a i Ministrica za ljudska prava i izbjeglice BiH su zaključili da su vlasti BiH suočene sa velikim izazovima za koje je potrebna puna koordinacija i udruživanje snaga da bi se ostvario napredak u unapređenju zaštite ljudskih prava kroz poštivanje međunarodnih standarda koji osiguravaju bolji život građana.

119. Preporuke koje su dale države članice UN-a nakon trećeg ciklusa UPR-a za BiH pomoći će u podizanju svijesti o potrebi poštivanja vladavine zakona i ljudskih prava u izgradnji demokratskog društva i uticati će na pozitivna kretanja u stvaranju odgovornosti na svim nivoima vlasti u primjeni međunarodnih ugovora kojima je BiH pristupila.

II. Zaključci i / ili preporuke

120. Sljedeće preporuke razmotrit će Bosna i Hercegovina koja će pravovremeno dati odgovore, ali najkasnije do četrdeset i treće sjednice Vijeća za ljudska prava.

120.1 Preduzeti potrebne korake kako bi uskladila svoje zakonodavstvo s odgovarajućim odlukama Evropskog suda za ljudska prava, kao i sa presudama Ustavnog suda Bosne i Hercegovine (Slovačka);

120.2 Uspostaviti nacionalni mehanizam za sprečavanje torture u skladu sa Fakultativnim protokolom uz Konvenciju protiv torture (Čile);

120.3 Udvostručiti napore u borbi protiv govora mržnje, u skladu sa članovima 12. i 20. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (Honduras);

120.4 Uspostaviti efikasan nacionalni mehanizam za prevenciju u skladu sa Fakultativnim protokolom uz Konvenciju UN-a protiv torture (Švajcarska);

120.5 Ojačati koordinaciju politike djelovanja u oblasti ljudskih prava s vlastima na entitetskom nivou kako bi se osigurala veća usklađenost sa strategijama na međunarodnom nivou (Republika Koreja);

120.6 Štititi i promovisati ljudska prava kroz pristup zasnovan na dokazima, uključujući razvrstavanje podataka (Republika Koreja);

- 120.7 Razmotriti usvajanje nacionalnog akcionog plana za ljudska prava i dodijeliti odgovarajuće resurse za njegovu provedbu (Republika Moldavija);
- 120.8 Uspostaviti domaći mehanizam za praćenje provedbe preporuka o ljudskim pravima (Azerbejdžan);
- 120.9 Ostvariti dalji i opipljivi napredak u poboljšanju građanskih i političkih prava, posebno u pogledu izvršenja odluke Evropskog suda za ljudska prava u slučaju Sedjić-Finci i drugih sličnih presuda (Češka);
- 120.10 Ojačati nacionalnu instituciju za unapređenje i zaštitu ljudskih prava, u skladu s Pariškim načelima (Senegal);
- 120.11 Ispitati mogućnost konsolidacije širokog spektra državnih akcionih planova u sveobuhvatnu strategiju za ljudska prava (Ukrajina);
- 120.12 Ubrzati usvajanje izmjena i dopuna Zakona o ombudsmanu za ljudska prava (Gruzija);
- 120.13 Ojačati napore kako bi se osiguralo da Institucija ombudsmena ima dovoljno resursa potrebnih za efikasan rad u skladu s Pariškim načelima (Afganistan);
- 120.14 Osigurati da se Instituciji ombudsmena osiguraju finansijski i ljudski resursi potrebni za njeno efikasno funkcionisanje (Irska);
- 120.15 Ojačati napore kako bi se osiguralo da Institucija ombudsmena ima finansijsku nezavisnost i ljudske resurse potrebne za efikasno funkcionisanje u skladu s Pariškim načelima (Grčka);
- 120.16 Obezbijediti Instituciji ombudsmena dovoljno finansijskih i ljudskih resursa za efikasno i nezavisno djelovanje, u skladu s Pariškim načelima (Niger);
- 120.17 Osigurati finansijsku nezavisnost Instituciji ombudsmena, u skladu s Pariškim načelima (Sjeverna Makedonija);
- 120.18 Pojačati aktivnosti usmjerene na usvajanje zakona kojim se osigurava nezavisnost u finansiranju Ombudsmena za ljudska prava i povjeravanje ovoj instituciji nadležnosti nacionalnog preventivnog mehanizma propisanog Fakultativnim protokolom uz Konvenciju Ujedinjenih nacija protiv torture (Poljska);
- 120.19 Ojačati nezavisnost Institucije ombudsmena, u skladu s Pariškim načelima (Portugal);
- 120.20 Poboljšati edukaciju iz oblasti ljudskih prava i odgovornost zatvorskih službenika (Sjedinjene Države);
- 120.21 Omogućiti obuku službenika za provođenje zakona i službenika u pravosuđu o borbi protiv diskriminacije, govora mržnje i djela nasilja zasnovanog na seksualnoj orijentaciji i rodnom identitetu žrtava (Danska);
- 120.22 Intenzivirati postojeće napore usmjerene na senzibilizaciju i obuku vlasti za borbu protiv diskriminacije na osnovu seksualne orijentacije i pola (Malta);
- 120.23 Nastaviti s jačanjem kapaciteta institucija za rješavanje pitanja ozbiljnog organizovanog kriminala, korupcije i drugih izazova vezanih za vladavinu zakona, uključujući adekvatan sistem edukacije iz oblasti ljudskih prava i kontinuirano unapređivanje regionalne suradnje i suradnje s međunarodnim institucijama (Indonezija);
- 120.24 Nastaviti s naporima na intenziviranju programa edukacije u skladu sa standardima iz oblasti ljudskih prava (Jordan);
- 120.25 Unapređivati širenje kulture ljudskih prava i integrisati je u nastavni plan i program u školama (Jordan);
- 120.26 Osmisliti posebne programe edukacije i podizanja svijesti za javne službenike sigurnosnih snaga i članove pravosuđa (Španija);

120.27 Nastaviti jačanje kapaciteta vladinih službenika u oblasti ljudskih prava (Jordan);

120.28 Izraditi Akcioni plan za ljudska prava za jačanje promocije i zaštite ljudskih prava u zemlji (Maldivi);

120.29 Razviti sveobuhvatan okvir zasnovan na pravima za obeštećenje civilnih žrtava rata, uključujući žrtve ratnog seksualnog nasilja, i osigurati da se pravo na dobijanje naknade u građanskim i krivičnim postupcima sprovodi u praksi (Slovačka);

120.30 Omogućiti više finansijskih i ljudskih resursa za dovršavanje procesuiranja ratnih zločina počinjenih u periodu od 1992. do 1995. godine, posebno niže rangiranih počinilaca, i razsvijtliti sudbinu osoba koje se još vode kao nestale (Australija);

120.31 Jačati profesionalnost i nezavisnost pravosudnog sistema i poboljšati nivo stručnosti tužilaštava, kao i sudova, kako bi se osigurala primjena Evropskih i međunarodnih standarda u procesuiranju ratnih zločina (Hrvatska);

120.32 Napraviti dalje korake u pomirenju na državnoj i regionalnoj nivou, između ostalog, podržavajući inicijativu koju podržava civilno društvo za osnivanje regionalne komisije za istinu poznatu pod nazivom REKOM, usvajajući revidiranu Nacionalnu strategiju za procesuiranje ratnih zločina, donoseći Zakon o zaštiti žrtava torture i primjenjujući Zakon o nestalim osobama (Češka);

120.33 Osigurati potpunu primjenu zakona vezanih za žrtve ratnog silovanja i seksualnog nasilja. Da se status žrtava ratne torture osigura ravnopravno svim žrtvama na cijelom području i jurisdikciji Bosne i Hercegovine (Finska);

120.34 Obezbijediti pravdu žrtvama ratnih zločina i usvajanje i realizaciju revidirane nacionalne strategije za procesuiranje ratnih zločina (Njemačka);

120.35 Jačati stručnost kadrova i nezavisnost pravosudnog sistema kako bi se osigurala primjena međunarodnih standarda u procesuiranju ratnih zločina (Litvanija);

120.36 Osigurati da preživjele šrtve sukoba imaju pristup pravdi usvajanjem i realizacijom Nacionalne strategije za procesuiranje ratnih zločina i zadovoljavanjem potreba najugroženijih raseljenih osoba i izbjeglica (Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske);

120.37 Nastaviti jačati zaštitu prava svih građana, posebno osiguravanjem realizace zakona o zabrani diskriminacije i ravnopravnosti polova (Slovačka);

120.38 Nastaviti napore usmjerene na izradu sveobuhvatne strategije u području zaštite i unapređenja ljudskih prava i borbe protiv diskriminacije, uključujući uspostavljanje odgovarajućeg sistema ljudskih prava (Jemen);

120.39 Riješiti pitanje rasprostranjene diskriminacije osoba s invaliditetom, starijih osoba i manjina - posebno Roma - radi unapređenja punog ostvarivanja i uživanja njihovih prava (Australija);

120.40 Preduzeti sve potrebne mjere za borbu protiv diskriminacije nacionalnih, vjerskih i jezičnih manjina, posebno u pogledu osoba koje se ne izjašnjavaju kao Bošnjaci, Srbi ili Hrvati, uklanjanjem diskriminatornih odredbi iz Ustava, Izbornog zakona i drugog zakonodavstva i izvršenje presuda Evropskog suda za ljudska prava, poput presude Sejdić - Finci (Austrija);

120.41 Udvostručiti napore u borbi protiv govora mržnje, kao i fizičkih i verbalnih napada i zaštite ranjivog dijela društva, posebno pripadnika etničkih grupa i vjerskih manjina (Bangladeš);

120.42 Izmijeniti i dopuniti Ustav, bez daljeg odgađanja, kako bi se uklonila diskriminacija na osnovu nečije pripadnosti narodu ili nacionalnosti i to u javnom političkom životu i u pogledu pristupa zaposlenju u javnom sektoru. To treba učiniti u

skladu s relevantnom sudskom praksom Evropskog suda za ljudska prava (Belgija);

120.43 U saradnji s civilnim društvom, razraditi strategiju za borbu protiv diskriminacije na nivou cijele zemlje, koja bi pokrivala i diskriminaciju protiv LGBTI osoba (Belgija);

120.44 Izraditi plan za usklađivanje nacionalnog zakonodavstva koje se odnosi na diskriminaciju na osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta (Čile);

120.45 Izmijeniti Izborni zakon kako to zahtijeva presuda Ustavnog suda i ustavni princip nediskriminacije kako bi se zajamčila potpuna ravnopravnost svih konstitutivnih naroda i njihova legitimna zastupljenost na svim nivoima, posebno Hrvata kao najmanjeg konstitutivnog naroda ljudi (Hrvatska);

120.46 Osigurati da javni RTV servisi opslužuju sve segmente društva putem jednake upotrebe svih službenih jezika Bosne i Hercegovine (Kipar);

120.47 Eliminirati socijalnu isključenost i sve oblike diskriminacije (Češka);

120.48 Nastaviti provoditi i jačati inicijative usmjerene na uklanjanje diskriminacije prema svim osobama, uključujući žene, osobe s invaliditetom, nacionalne manjine i LGBTI zajednicu (Fidži);

120.49 Poboľjšati institucionalni i ustavni okvir kako bi se osigurala jednakost i nediskriminacija među građanima (Francuska);

120.50 Osigurati pravo na jednakost i nediskriminaciju za sve građane Bosne i Hercegovine (Holandija);

120.51 Preduzeti značajne korake da se osigura upotreba, jednakost i javno emitovanje na svim službenim jezicima države (Malta);

120.52 Unapređivati međusobnu solidarnost u atmosferi mirnog i građanskog suživota, uzimajući u obzir multietnički i multireligijski sastav zemlje (Sveta Stolica);

120.53 Osigurati jednake mogućnosti ženama i muškarcima na tržištu rada usvajanjem strategija za porodicu usmjerenih na postizanje ravnopravnosti polova i adekvatne ravnoteže između porodice i posla u životu i za žene i muškarce, smanjivanje i ukidanje razlike u platama zavisno od pola, kao i osiguravanje pristupa potrebnim socijalnim zdravstvenim uslugama za novorođenčad i njihove roditelje (Island);

120.54 Usvojiti i primijeniti zakone koji će priznati istopolna partnerstva i definisati prava i obaveze parova koji žive u istopolnim zajednicama (Island);

120.55 Nastaviti podržavati ravnopravnost polova, posebno kroz program GPA za period 2018-2022. godine (Oman);

120.56 Nastaviti sa inicijativama za povećanje socijalne uključenosti ranjivih grupa i zaštitu porodice (Pakistan);

120.57 Nastaviti sa naporima u borbi protiv vjerske zatucanoti, govora mržnje i svih vrsta diskriminacije (Katar);

120.58 Preduzeti konkretne mjere za osiguranje efikasne primjene Zakona o zabrani diskriminacije i realizacije Nacionalnog akcionog plana za borbu protiv trgovine ljudima (Republika Koreja);

120.59 Udvostručiti napore u borbi protiv govora mržnje, propagande i opravdavanja rasne ili vjerske superiornosti (Urugvaj);

120.60 Boriti se protiv etničkih podjela, uključujući i osudama političke retorike koja ih naglašava (Kanada);

120.61 Ojačati napore na borbi protiv govora mržnje u medijima i nastaviti napredovanje u usklađivanju zakonskog okvira za zabranu bilo kog oblika diskriminacije, uključujući na osnovu nacionalnosti i boje kože (Meksiko);

- 120.62 Pojačati mjere za sprečavanje govora mržnje i podsticanja na rasnu, etničku i vjersku mržnju (Mijanmar);
- 120.63 Nastaviti sa naporima u borbi protiv diskriminacije i govora mržnje (Tunis);
- 120.64 Provesti programe i aktivnosti za zaustavljanje govora mržnje na svim nivoima, kako bi se ubrzala integracija povratnika kaako bi se unaprijedio mirni suživot (Turska);
- 120.65 Nastaviti proširivanje mjera usmjerenih na identifikovanje nestalih osoba kao rezultat oružanog sukoba, kao i mjera usmjerenih na uspostavljanje nacionalnog programa reparacije, uključujući odštetu porodicama nestalih osoba (Argentina);
- 120.66 Usvojiti zakon o reparaciji i odšteti za žrtve rata, uključujući preživjele žrtve torture i seksualnog nasilja (Francuska);
- 120.67 Podržati žrtve rata, posebno u pogledu djela seksualnog nasilja, u postupcima koji imaju za cilj osiguravanje odgovarajuće odštete (Peru);
- 120.68 Osigurati da mehanizam besplatne pravne pomoći djeluje na cijeloj državnoj teritoriji za sve ugrožene građane, uključujući i osobe koje su bile žrtve seksualnog nasilja tokom rata (Senegal);
- 120.69 Osigurati pristup pravdi svim žrtvama ratnih zločina, uključujući i pravilnom primjnom Zakona o nestalim osobama (Ukrajina);
- 120.70 Preuzeti opredjeljenje na nivou države u skladu s načelima Ujedinjenih nacija o poslovanju i ljudskim pravima usvajanjem nacionalnog akcionog plana za poslovanje i ljudska prava (Španija);
- 120.71 Povećati napore u borbi protiv korupcije usvajanjem i primjenom zakona koji sprečava sukob interesa i osiguravanjem transparentnog finansiranja stranaka u skladu s međunarodnim standardima (Njemačka);
- 120.72 Nastaviti osiguravanje da primjena preambule Pariškog sporazuma bude reflektirana u sledećem krugu Nacionalno određenih doprinosa, koje treba dostaviti do 2020. godine (Fidži);
- 120.73 Osigurati da se smrtna kazna ukine u cijeloj Bosni i Hercegovini (Kipar);
- 120.74 Uspostaviti nacionalni mehanizam za sprečavanje torture (Urugvaj);
- 120.75 Garantovati zabranu torture uspostavljanjem nacionalnog preventivnog mehanizma protiv torture u skladu sa članom 17. Fakultativnog protokola uz Konvenciju protiv mučenja i drugog okrutnog, neljudskog ili ponižavajućeg kažnjavanja ili postupanja (Francuska);
- 120.76 Prekinuti fizičko zlostavljanje ljudi koji su u pritvoru, pravovremeno istražiti sve navode o zlostavljanju i riješiti se loših uslova u policijskim stanicama i zatvorima (Australija);
- 120.77 Nastaviti sa naporima na nivou države u borbi protiv trgovine ljudima, posebno ženama i djecom, i pružiti potrebnu njegu žrtvama trgovine ljudima (Egipat);
- 120.78 Unaprijediti napore u borbi protiv trgovine ljudima efikasnom realizacijom relevantnog Akcionog plana (Gruzija);
- 120.79 Intenzivirati napore u borbi protiv trgovine ljudima (Irak);
- 120.80 Preduzeti dalje akcije u borbi protiv trgovine ljudima, posebno trgovine djecom (Mijanmar);
- 120.81 Pojačati napore u borbi protiv trgovine ljudima (Peru);

- 120.82 Dalje pojačati aktivnosti na izgradnji kapaciteta i kampanjama za podizanje svijesti o borbi protiv trgovine ljudima (Filipini);
- 120.83 Nastaviti sa naporima u borbi protiv trgovine ljudima, osigurati prava žrtava i pružiti im pomoć i podršku (Katar);
- 120.84 Istražiti navode o krivičnim djelima protiv novinara i pozvati počinitelje na odgovornost, uključujući u vezi s djelima zastrašivanja ili represalija prema novinarima i medijima (Sjedinjene Države);
- 120.85 Preduzeti sve potrebne mjere kako bi garantovali potpuno poštovanje prava na slobodu izražavanja i udruživanja (Urugvaj);
- 120.86 Osigurati efikasnu zaštitu branitelja ljudskih prava i novinara, tako da ne doživljavaju zastrašivanja ili represalije (Urugvaj);
- 120.87 Garantovati slobodu medija i zaštitu novinara i medijskih radnika, posebno žena, posebno osiguravanjem odgovarajućeg sudskog epilogu u slučaju prijetnji i nasilja nad njima (Austrija);
- 120.88 Preduzeti sve potrebne mjere kako bi osigurali slobodu izražavanja i slobodu okupljanja i udruživanja u skladu s Međunarodnim paktom o građanskim i političkim pravima (Belgija);
- 120.89 Obezbijediti slobodu medija provođenjem pravovremenih istraga i procesuiranjem počinitelja napada, zastrašivanja, prijetnji ili drugih krivičnih djela protiv novinara, uključujući rodno zasnovana djela ili djela počinjena putem interneta (Kanada);
- 120.90 Reformisati javne RTV stanice sa ciljem da se osigura da one služe svim segmentima društva jednakom upotrebom svih službenih jezika (Hrvatska);
- 120.91 Okončati prijetnje, političke pritiske i napade na novinare i omogućiti uživanje slobode okupljanja i izražavanja (Češka Republika);
- 120.92 Preduzeti sve potrebne mjere zaštite i promovisanja građanskog prostora, i putem interneta i izvan njega, i osigurati sigurno i pogodno okruženje za branitelje i aktiviste ljudskih prava (Estonija);
- 120.93 Osigurati odgovarajući sudski epilog slučajeva prijetnji i nasilja nad novinarima i medijskim radnicima (Estonija);
- 120.94 Garantovati slobodu izražavanja i slobodu medija, uključujući i osiguravanjem prikupljanja podataka na nivou države i odgovarajućih sudskih epiloga u slučajevima prijetnji i nasilja nad novinarima i medijskim profesionalcima, i borbom protiv njihovog zastrašivanja (Francuska);
- 120.95 Osigurati odgovarajuće pravosudne epiloge nasilja, prijetnji i političkih pritiska na novinare i medijske radnike (Holandija);
- 120.96 Ukloniti ograničenja prava na slobodu okupljanja i mirnog udruživanja i osigurati da zakoni budu u skladu sa standardima iz oblasti ljudskih prava (Švajcarska);
- 120.97 Poštovati pravo na slobodu izražavanja i štampe i efikasno istražiti sve slučajeve nasilja nad novinarima radi borbe protiv nekažnjivosti (Švajcarska);
- 120.98 Intenzivirati napore u zaštiti slobode mirnog okupljanja i slobode izražavanja, i putem interneta i izvan njega, kako stvaranjem sigurnog i povoljnog okruženja za civilno društvo, branitelje ljudskih prava i novinare tako i osiguravanjem da bilo koji napad protiv njih ili članova njihovih porodica bude pravilno istražen i počinioci privedeni pravdi (Litvanija);
- 120.99 Garantovati slobodu izražavanja i medija i zaštitu novinara, posebno osiguravanjem odgovarajućeg sudskog epiloga slučajeva prijetnji i nasilja nad novinarima i medijskim radnicima (Grčka);

120.100 Garantovati postojanje slobodnih i nezavisnih medija i promovisati otvorenu demokratsku medijsku scenu u pogledu slobode mišljenja i izražavanja, kao i pravo na pristup informacijama (Švedska);

120.101 Intenzivirati napore na istraživanju prijetnji i napada na novinare i preduzeti mjere za osiguravanje sigurnosti novinara i medijskih radnika (Norveška);

120.102 Revidirati trenutne zakone koji regulišu pravo na mirno okupljanje ukidanjem opštih zabrana za određena mjesta i kazni za krivična djela za organizatore koji ne ispoštuju administrativne procedure (Sjedinjene Države);

120.103 Ojačati nezavisnost pravosudnog sistema kako bi ispunio međunarodne standarde u procesuiranju ratnih zločina (Angola);

120.104 Osigurati nezavisnost sudstva, uključujući i Visoko sudsko i tužilačko vijeće, posebno sankcionišući pojedince koji ne poštuju njegovu nezavisnost (Austrija);

120.105 Osigurati da pravosuđe može nezavisno izvršavati svoje funkcije (Izrael);

120.106 Preduzeti sve potrebne mjere za podsticanje interkulturalnog dijaloga, tolerancije i razumijevanja među različitim zajednicama, uključujući omogućavanjem pozitivnog okruženja za pomirenje, radi zaštite i uključivanja svih ranjivih grupa (Italija);

120.107 Osigurati pristup pravdi svakom građaninu, uključujući pružanjem besplatne pravne pomoći najugroženijim grupama i potpunom primjenom antikorupcijskih politika (Italija);

120.108 Osigurati da relevantne institucije zadužene za borbu protiv korupcije budu nezavisne i da imaju adekvatne resurse (Švedska);

120.109 Nastaviti sa naporima na eliminisanju mita i nekažnjavanja (Oman);

120.110 Razmotriti preduzimanje mjera usmjerenih na osiguranje veće efikasnosti i odgovornosti javnih službi (Azerbejdžan);

120.111 Ojačati mjere za omogućavanje prijave djevojčica i dječaka rođenih u inostranstvu ili čiji su roditelji migranti ili azilanti (Meksiko);

120.112 Izvršiti potrebne izmjene i dopune Izbornog zakona kako bi se na svim nivoima garantovala jednakost konstitutivnih naroda, kao i ostalih nacionalnih manjina (Čile);

120.113 Izmijeniti Izborni zakon u skladu s presudom Ustavnog suda kako bi se garantovala potpuna ravnopravnost svih konstitutivnih naroda na svim političkim i administrativnim nivoima (Malta);

120.114 Izmijeniti Izborni zakon tako da bolje odražava princip jednakosti svih konstitutivnih naroda (Sveta Stolica);

120.115 Kreirati politike i strategije za promociju i zaštitu prava nacionalnih manjina kako bi im se omogućilo da u potpunosti učestvuju u civilnim i političkim aktivnostima, posebno na opštim izborima (Indonezija);

120.116 Uvesti izborni sistem koji svim građanima garantuje jednako uživanje njihovih prava, nezavisno o njihovoj nacionalnosti i na njega primjeniti odluku Evropskog suda za ljudska prava (Švajcarska);

120.117 Dosljedno provoditi odluke Ustavnog suda garantujući punu ravnopravnost svih konstitutivnih naroda na svim političkim i administrativnim nivoima, uključujući i u pogledu izbora (Litvanija);

120.118 Ojačati napore na osiguravanju jednakih prava za sve građane i omogućiti političko predstavljanje na način koji bi u potpunosti odražavao bogatstvo etničke raznolikosti zemlje (Grčka);

120.119 Preduzeti korake usmjerene na izmjenu nacionalnog zakonodavstva kako bi se garantovala jednaka izborna prava za sve građane bez obzira na njihovu nacionalnost (Ukrajina);

120.120 Usvojiti izmjene Izbornog zakona kako bi se osiguralo političko učešće svih građana na svim nivoima vlasti, bez obzira na nacionalnost, u skladu s presudama Evropskog suda za ljudska prava i domaćih sudova, uključujući omogućavanje izbora u Mostaru (Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske);

120.121 Proširiti efikasnu zaštitu porodice kao osnovne i prirodne jedinice društva u skladu s međunarodnim pravom iz oblasti ljudskih prava (Bangladeš);

120.122 Nastaviti pružati zaštitu i podršku porodicama uzimajući u obzir da je to prirodna i suštinska jedinica društva (Egipat);

120.123 Nastaviti jačanje politika u oblasti ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, posebno za ranjive grupe (Venecuela (Bolivarska Republika));

120.124 Nastaviti sa svojim uspješnim socijalnim programima za borbu protiv siromaštva i nejednakosti, kako bi se stanovništvu pružio najbolji mogući kvalitet života (Venecuela (Bolivarska Republika));

120.125 Nastaviti promovisati održivi ekonomski društveni razvoj kako bi se poboljšao životni standard ljudi i izgradila čvrsta osnova za uživanje svih ljudskih prava narodu (Kina);

120.126 Nastaviti provoditi inicijative za unapređenje prava na pravično stanovanje (Brunei Darussalam);

120.127 Usvojiti i realizovati opštu strategiju za borbu protiv zagađenja vazduha, koja utiče na uživanje prava na zdravlje, posebno djece i starijih osoba (Kanada);

120.128 Uložiti dalje napore kako bi se osigurao univerzalni pristup osnovnim zdravstvenim uslugama (Indija);

120.129 Omogućiti pristup djece s posebnim potrebama zdravstvenoj zaštiti (Irak);

120.130 Pojačati napore na poboljšanju zdravstvenih usluga i na rješavanju pitanja univerzalne zdravstvene zaštite (Maldivi);

120.131 Pojačati napore kako bi se djeci osigurao inkluzivan i kvalitetan pristup obrazovanju (Afganistan);

120.132 Omogućiti pristup obrazovanju i osigurati pravo na obrazovanje manjinskim grupama (Angola);

120.133 Preduzeti dalje korake u provođenju mjera usmjerenih na garantovanje prava na obrazovanje na inkluzivan način, eliminišući sve vrste praksi koje mogu izazvati segregaciju ili asimilaciju manjinskih grupa (Argentina);

120.134 Omogućiti svojoj djeci pristup obrazovanju i zaštititi prava na učenje maternjeg jezika u inkluzivnom i tolerantnom obrazovnom sistemu koji će spriječiti asimilaciju (Bugarska);

120.135 Omogućiti konstitutivnim narodima pristup obrazovanju i zaštititi prava na obrazovanje na materinjem jeziku, u tolerantnom i inkluzivnom obrazovnom sistemu koji će spriječiti asimilaciju (Hrvatska);

120.136 Eliminirati pojavu "dvije škole pod jednim krovom" i njegovati višenacionalne škole (Španija);

120.137 Nastaviti napore usmjerene na poboljšanje kvaliteta obrazovanja sprečavanjem etničke segregacije u formalnom obrazovanju primjenom antidiskriminacijskih pristupa utemeljenih na standardima i praksi Vijeća Evrope (Gruzija);

120.138 Uvesti obrazovanje o ljudskim pravima i ravnopravnosti polova, kao i sveobuhvatno seksualno obrazovanje djece i mladih u formalnom i neformalnom obrazovnom sistemu (Island);

120.139 Nastaviti sa primjenom svih mjera kojima se garantuje pristup obrazovanju svoj djeci bez diskriminacije po bilo kom osnovu (Indija);

120.140 Pojačati pristup obrazovanju na svim nivoima, za sve (Izrael);

120.141 Preduzeti mjere za jačanje inkluzivnosti obrazovnog sistema, uključujući omogućavanjem pristupa obrazovanju romskoj djeci i djeci sa invaliditetom (Italija);

120.142 Preduzeti potrebne mjere za iskorjenjivanje etničke segregacije u obrazovanju, uključujući revizijom sistema „dvije škole pod jednim krovom“ i udvostručiti napore za povećanje integracije romske djece u škole (Meksiko);

120.143 Nastaviti preduzimati mjere za jednak pristup obrazovanju pridržavajući se načela inkluzije uz omogućavanje besplatnog i obaveznog školskog obrazovanja djeci (Nepal);

120.144 Preduzeti mjere za zaustavljanje segregacije u obrazovnom sistemu i osigurati jednak pristup kvalitetnom obrazovanju za sve, uključujući nacionalne manjine i djecu s invaliditetom (Norveška);

120.145 Nastaviti obezbjeđivati besplatno i obavezno obrazovanje za svu djecu do 16. godine (Oman);

120.146 Potpuno provoditi odredbe UNESCO-ovih ugovora kojima se unapređuje pristup svih građana i njihovo učešće u kulturnom nasljeđu i stvaralačkom izražavanju i koji, kao takvi, doprinose realizaciji prava na učešće u kulturnom životu (Kipar);

120.147 Nastaviti promovisati rodnu ravnopravnost i preduzimati mjere za podršku ekonomskom osnaživanju žena, između ostalog poboljšavajući njihov pristup finansijskom sistemu (Austrija);

120.148 Preduzeti dalje mjere kako bi se osiguralo osnaživanje žena (Azerbejdžan);

120.149 Nastaviti unapređivati realizaciju Gender akcionog plana, 2018-2022, kako bi se postigla ravnopravnost polova u svim područjima ekonomskog, političkog i društvenog života (Kuba);

120.150 Nastaviti preduzimati mjere na razvoju institucionalnih kapaciteta za rodnu ravnopravnost i osiguravati usvajanje zakonskih odredbi za garantovanje ženskih prava (Libija);

120.151 Nastaviti sa naporima u cilju jačanja rodne ravnopravnosti (Tunis);

120.152 Nastaviti osiguravati efikasnu realizaciju Akcionog plana za razvoj poduzetništva žena u periodu 2018-2020. godine (Filipini);

120.153 Uskladiti domaće zakone sa Istanbulskom konvencijom (Španija);

120.154 Osigurati da zakoni o zaštiti od nasilja u porodici budu u potpunosti u skladu sa Istanbulskom konvencijom (Danska);

120.155 Nastaviti napore na usklađivanju zakonodavstva sa Istanbulskom konvencijom o sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Estonija);

120.156 Garantovati efikasnu zaštitu ženama žrtvama nasilja (Francuska);

120.157 Ojačati sposobnost centara za socijalni rad, policije i domova zdravlja da odgovore na slučajeve seksualnog i rodno zasnovanog nasilja, uključujući slučajeve nasilja u porodici (Honduras);

- 120.158 Nastaviti napore na uklanjanju svih oblika nasilja nad ženama i djecom (Irak);
- 120.159 Osigurati da se domaće zakonodavstvo uskladi sa standardima utvrđenim Istanbulsom konvencijom o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Irska);
- 120.160 Poboljšati pristup pravdi za žrtve porodičnog nasilja (Izrael);
- 120.161 Potpuno uskladiti nacionalno zakonodavstvo sa Istanbulsom konvencijom pružajući odgovarajuću materijalnu, psihološku ili pravnu pomoć ženama žrtvama porodičnog nasilja (Sjeverna Makedonija);
- 120.162 Preduzeti dalje korake u jačanju mjera za suzbijanje i sprečavanje porodičnog nasilja (Filipini);
- 120.163 Usvojiti izmjene i dopune svih zakona o vladama u Bosni i Hercegovini kako bi se garantovala minimalna zastupljenost žena u vladama i na ministarskim pozicijama sa kvotom od 40% u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova (Slovenija);
- 120.164 Realizovati nacionalni akcioni plan za rodnu ravnopravnost i preduzeti mjere za poboljšanje ženskih prava i osnaživanja žena osiguravajući njihovo značajno sudjelovanje u svim političkim i ekonomskim procesima (Njemačka);
- 120.165 Provesti kampanje za podizanje svijesti kako bi ohrabrine žene da se kandiduju za javne pozicije na visokom nivou (Honduras);
- 120.166 Osigurati usklađivanje zakonodavstva o nasilju u porodici i nastaviti jačanje mehanizama upućivanja radi pružanja zaštite i podrške žrtvama porodičnog nasilja (Island);
- 120.167 Nastaviti promovisati punu političku, ekonomsku i socijalnu participaciju žena (Italija);
- 120.168 Osigurati da se izmijeni Izborni zakon i promoviše zastupljenost žena na različitim nivoima vlasti (Švedska);
- 120.169 Provesti posebne mjere kako bi pokušali povećati zastupljenost žena u javnom i političkom životu zemlje, posebno na pozicijama donošenja odluka (Srbija);
- 120.170 Izraditi i usvojiti novi akcioni plan o zaštiti djece, uključujući mjere za djecu bez roditeljskog staranja, djecu s invaliditetom i maloljetničku pravdu širom zemlje (Slovačka);
- 120.171 Preduzeti efikasne mjere s ciljem osiguranja prava djece na osnovu Konvencije o zaštiti prava djeteta i Fakultativnog protokola za svu djecu u Bosni i Hercegovini (Slovenija);
- 120.172 Proširiti i pojačati realizaciju Akcionog plana za djetinjstvo, 2015-2019, s ciljem nastavka jačanja sveobuhvatne pažnje i zaštite prava djece i adolescenata (Kuba);
- 120.173 Pojačati napore na zaštiti prava djeteta, posebno djece s invaliditetom, kao dijela kontinuirane realizacije nacionalnog plana u tom pogledu (Egipat);
- 120.174 Realizovati Akcioni plan za djecu imajući u vidu posebne potrebe ranjive djece (Sveta Stolica);
- 120.175 Nastaviti sa naporima na sprečavanju nasilja nad djecom, razdvajanja porodica i maloljetničkog prestupništva (Alžir);
- 120.176 Pojačati zaštitu dječijih prava i poboljšati primjenu regulatornih okvira, posebno koji se odnose na zdravlje, dječiji rad i borbu protiv nasilja nad djecom (Indonezija);

- 120.177 Usvojiti zakone u cijeloj zemlji koji zabranjuju praksu tjelesnog kažnjavanja djece u svim sredinama kao i usklađivanje krivičnog zakonodavstva za zaštitu djece od seksualnog zlostavljanja (Portugal);
- 120.178 Nastaviti s naporima na reformi sektora pravde i omogućiti usvajanje novog zakonodavstva (Angola);
- 120.179 Realizovati globalnu strategiju za uključivanje učenika s invaliditetom u obrazovanje (Alžir);
- 120.180 Uskladiti domaće zakonodavstvo s UN-ovom Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom, uključujući usvajanjem usklađenog pojma invalidnosti i zakonskih mjera za borbu protiv diskriminacije na osnovu invaliditeta (Brazil);
- 120.181 Proširiti inkluzivnost i pojačati zaštitu prava osoba s invaliditetom i drugih osoba koje pripadaju ranjivim društvenim grupama (Bugarska,);
- 120.182 Osigurati da se žene, djeca, osobe s invaliditetom na smislen način uključe u izradu zakonodavstva, politika i programa o klimatskim promjenama i smanjenju rizika od katastrofa (Fidži);
- 120.183 Izraditi nacionalni akcioni plan za prava osoba s invaliditetom, s jasnim vremenskim okvirom i budžetom za realizaciju, te uskladiti sve zakone i propise kako bi se osigurao jednak tretman osoba s invaliditetom na cijeloj teritoriji, bez obzira na uzrok invaliditeta, i da prava djece s invaliditetom dodatno budu zaštićena na svim nivoima, kao što je ranije preporučeno (Finska);
- 120.184 Preduzeti mjere za primjenu Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom, posebno pravo na inkluzivno obrazovanje (Njemačka);
- 120.185 Pojačati dalje napore na osiguravanju uživanja svih prava ranjivih osoba, posebno osoba sa invaliditetom i marginalizovanih zajednica (Indija);
- 120.186 Raditi na sistematičnijoj primjeni postojećeg zakonodavstva kojim se zabranjuje diskriminacija, posebno osiguravajući inkluziju osoba s invaliditetom (Izrael);
- 120.187 Nastaviti osiguravati podsticajno okruženje za djecu sa smetnjama u razvoju na svim poljima (Crna Gora);
- 120.188 Nastaviti sa naporima na uklanjanju prepreka za djecu sa poteškoćama, posebno u obrazovanju i zdravstvu (Mijanmar);
- 120.189 Nastaviti napore na jačanju prava osoba s invaliditetom (Tunis);
- 120.190 Nastaviti preduzimati mjere za realizaciju strategija za unapređenje prava i statusa osoba sa invaliditetom (Pakistan);
- 120.191 Povećati napore kako bi se osigurao pristup kvalitetnom i inkluzivnom obrazovanju djece s invaliditetom (Republika Moldavija);
- 120.192 Olakšati pristup zdravstvenoj zaštiti raseljenim osobama, povratnicima i osobama sa invaliditetom (Senegal);
- 120.193 Izvršiti potrebne ustavne promjene da se zaustavi diskriminacija manjina u ostvarivanju njihovog prava na puno političko učešće (Australija);
- 120.194 Nastaviti slijediti svoje mjere politike za zaštitu prava nacionalnih manjina (Kina);
- 120.195 Nastaviti sa proaktivnim pristupom integraciji romske manjine, kao i promocijom njihovih prava (Crna Gora);
- 120.196 Pojačati napore na zaštiti i promociji prava manjina i drugih ranjivih grupa povećanjem pristupa zdravstvenim i drugim uslugama (Nepal);
- 120.197 Ukloniti prepreke koje onemogućavaju nacionalne manjine da efikasno ostvare svoja politička prava i Ustav uskladiti s Evropskom konvencijom o ljudskim pravima (Norveška);

120.198 Razmotriti mogućnost reforme izbornog sistema kako bi se omogućilo učešće nacionalnih manjina, posebno Roma, i osigurati stvarnu ravnopravnu zastupljenost konstitutivnih naroda (Peru);

120.199 Nastaviti sa podizanjem svijesti o potrebama romske populacije, posebno djece i žena, i uspostaviti adekvatan sistem koji omogućava njihovu socijalnu i obrazovnu uključenost (Poljska);

120.200 Izmijeniti i dopuniti sve potrebne zakone za izvršenje obavezujućih međunarodnih odluka koja se odnose na etničku diskriminaciju nacionalnih manjina u političkom učešću (Poljska);

120.201 Preduzeti odgovarajuće mjere da se izbeglicama i migrantima omogućí efikasan pristup međunarodnoj zaštiti u skladu sa međunarodnim standardima (Afganistan);

120.202 Osigurati humane i zakonite uslove zatvora i smještaja migranata, uključujući primjenu odgovarajućih postupaka, mehanizama nadzora i efikasne koordinacije unutar vlade, posebno za sprečavanje trgovine i zlostavljanja žena i djevojčica (Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske);

120.203 Uložite najveće napore u vezi sa situacijom migranata i tražioca azila, poboljšavajući uslove prijema i, posebno, zabranjujući lišavanje slobode maloljetnika bez pratnje i osiguravajući im pristup obrazovanju i zdravstvenim uslugama (Urugvaj);

120.204 Promovisati stabilan društveni i ekonomski razvoj koji uzima u obzir kulturne, socijalne i duhovne potrebe stanovništva, tako da se ograničava pojava migracije, a istovremeno podstiče povratak izbjeglica i prognanika (Sveta Stolica);

120.205 Poboljšati uslove prijema za povećane stambene kapacitete tražioca azila i migranata, uključujući stanovanje koje će pružiti zaštitu ranjivim kategorijama (Honduras);

120.206 Izjednačiti uslove u dijelovima zemlje u kojima žive raseljena lica i povratnici nakon rata, kao što su posjedovanje imovine i efikasan pristup obrazovanju, u skladu s Ustavom Bosne i Hercegovine i Evropskom konvencijom o ljudskim pravima (Turska);

120.207 Preduzeti mjere kako bi se osiguralo da sva djeca rođena u zemlji budu evidentirana na rođenju, kako bi se spriječila apatridija i da bi imala pristup kvalitetnom obrazovanju na ravnopravnoj i nediskriminatorskoj osnovi, bez obzira na etničku pripadnost (Brazil);

121. Svi zaključci i / ili preporuke sadržani u ovom izvještaju odražavaju stav država koje su ih podnijele i / ili države koja je predmet pregleda. Ne treba ih tumačiti kao da ih je podržala Radna grupa u cjelini.

Aneks

Sastav delegacije

Delegaciju Bosne i Hercegovine je predvodila gospođa Semiha Borovac, ministrica za ljudska prava i izbjeglice BiH, a bila je sastavljena sledećih članova:

- N.J.E. Nermina Kapetanović, ambasadorica / stalni predstavnik pri UN-u;
 - gđa Nina Mišković, članica, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH;
 - gđa Salih Đderija, članica, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH;
 - g. Željko Bogut, član, Ministarstvo pravde BiH;
 - g. Darko Vidović, član Ministarstva vanjskih poslova BiH;
 - gđa Draženka Maličbegović, članica, Ministarstva civilnih poslova BiH;
 - g. Adnan Husić, član Ministarstva civilnih poslova BiH;
 - gđa Stanislava Tanić, članica, Ministarstvo sigurnosti BiH;
 - gospođa Tatjana Lučić, članica, Ministarstvo odbrane BiH;
 - gđa Senaida Talović, članica, Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova BiH;
 - gospodin Dobrica Jonjić, član, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike BiH;
 - gospodin Hajro Posković, član, Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH;
 - gđa Azra Maslo, članica, Regulatorna agencija za komunikacije BiH;
 - gospodin Rajko Kličković, član, Ministarstvo rada, ratnih veterana i invalida RS;
 - gospođa Svjetlana Pavičić, prevodilac;
 - gospođa Daniela Valenta, prevodilac;
 - Gospođa Aida Herco, pratnja.
-